

УДК 338

Сорока Лариса Миколаївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Soroka Larysa,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Department of Business and Tourism Management*

Izmail State University of Humanities

ORCID: 0000-0002-8014-7509

Радов Валерій Михайлович

*аспірант кафедри
управління підприємницькою та туристичною діяльністю
Ізмаїльського державного гуманітарного університету*

Radov Valerii

*Postgraduate Student of the
Department of Business and Tourism Management*

Izmail State University of Humanities

ORCID: 0009-0004-2776-549X

**ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ
FORMATION OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC
MECHANISM FOR ENSURING ENTERPRISE COMPETITIVENESS
BASED ON INNOVATIVE APPROACHES**

Анотація. Вступ. У статті розглянуто проблему формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств із застосуванням інноваційних підходів. Обґрунтовано необхідність врахування сучасних економічних викликів, пов'язаних із глобалізацією, стрімким розвитком технологій та зростаючою конкуренцією. Відзначається, що використання інноваційних підходів дозволяє підприємствам не лише зберегти свої позиції на ринку, а й створити умови для стійкого розвитку.

Мета. Метою дослідження є розробка теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів дослідження: метод теоретичного узагальнення, метод структурно-логічного аналізу, метод економіко-статистичного аналізу, метод порівняльного аналізу.

Результати. У статті проведено комплексний аналіз сучасного стану підприємницької діяльності в Україні та рівня інноваційної активності підприємств. Визначено основні проблеми, що перешкоджають активному застосуванню інноваційних стратегій, серед яких: недостатнє фінансування, низький рівень цифрової трансформації, обмежений доступ до сучасних технологій та відсутність ефективних механізмів державної підтримки. Запропоновано організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємств, який включає такі ключові складові: організаційна, економічна та інноваційна. Проведений аналіз підтверджує, що підприємства, які активно застосовують інноваційні підходи, демонструють вищу конкурентоспроможність, що проявляється у

збільшенні частки ринку, зростанні прибутковості та оптимізації операційних витрат.

Перспективи. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку практичних механізмів стимулювання інноваційної діяльності підприємств, зокрема через державну підтримку, фінансові інструменти та інтеграцію новітніх технологій у бізнес-процеси. Перспективним напрямком також є дослідження ефективності впровадження цифрових технологій у контексті конкурентоспроможності та адаптації підприємств до викликів сучасної економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність, організаційно-економічний механізм, інноваційні підходи, підприємства, управління.

Summary. *Introduction.* The article considers the problem of forming an organizational and economic mechanism for ensuring the competitiveness of enterprises using innovative approaches. The need to take into account modern economic challenges associated with globalization, rapid technological development and growing competition is substantiated. It is noted that the use of innovative approaches allows enterprises not only to maintain their positions in the market, but also to create conditions for sustainable development.

Purpose of the study is to develop theoretical and methodological foundations and practical recommendations for the formation of an organizational and economic mechanism for ensuring the competitiveness of enterprises based on innovative approaches.

Materials and methods. To achieve the set goal, a set of research methods was used: the method of theoretical generalization, the method of structural and logical analysis, the method of economic and statistical analysis, the method of comparative analysis.

Results. The article provides a comprehensive analysis of the current state of entrepreneurial activity in Ukraine and the level of innovative activity of

enterprises. The main problems that hinder the active application of innovation strategies are identified, including: insufficient funding, low level of digital transformation, limited access to modern technologies and lack of effective mechanisms of state support. An organizational and economic mechanism for ensuring the competitiveness of enterprises is proposed, which includes the following key components: organizational, economic and innovative. The analysis confirms that enterprises that actively apply innovative approaches demonstrate higher competitiveness, which is manifested in an increase in market share, increased profitability and optimization of operating costs.

Discussion. Further research should be aimed at developing practical mechanisms for stimulating the innovative activity of enterprises, in particular through state support, financial instruments and the integration of new technologies into business processes. A promising direction is also the study of the effectiveness of the implementation of digital technologies in the context of competitiveness and adaptation of enterprises to the challenges of the modern economy.

Key words: *competitiveness, organizational and economic mechanism, innovative approaches, enterprises, management.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах стрімкого розвитку економіки, глобалізації ринків та інтенсифікації конкуренції підприємства стикаються з необхідністю постійного вдосконалення своєї діяльності задля збереження та підвищення конкурентоспроможності. Однією з ключових передумов цього процесу є впровадження інноваційних підходів у систему управління, що дозволяє ефективно використовувати сучасні технології, оптимізувати організаційно-економічні процеси та забезпечувати гнучкість реагування на зовнішні виклики.

Впровадження інноваційних підходів у формування організаційно-економічного механізму управління підприємством дозволяє не лише

підвищити його конкурентоспроможність, але й забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Проблема формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності в умовах нестабільності світової економіки та змін у внутрішньому ринковому середовищі [1].

За даними Державної служби статистики України, у 2023 році лише 15% українських підприємств впроваджували інновації, що є значно нижчим показником порівняно з країнами Європейського Союзу, де цей показник перевищує 50%. Також, за даними Державної служби статистики України, протягом останніх 5 років спостерігається стабільне зниження ринкової частки окремих підприємств у зв'язку з появою нових конкурентів, що використовують сучасні інноваційні технології [3].

У 2023 році 21 країна продемонструвала інноваційні результати (знання та технологічні досягнення, креативні здобутки), що перевищують рівень їхніх інноваційних ресурсів (інфраструктура, інституції, складність ринкового та бізнес-середовища, людський капітал і наукові дослідження). Такі держави належать до категорії «країн інноваційних досягнень», до якої входить і Україна. Позиції України за цими компонентами Глобального індексу інновацій ГІІ (The Global Innovation Index), представлено на рис. 1.

Рис. 1. Рейтинги України за 7 блоками показників Глобального індексу інновацій у 2022 та 2023 рр.

Джерело: складено на основі [2]

Крім цього, в останні роки значно зросла кількість інвестицій у дослідження і розробки, що свідчить про високий інтерес бізнесу до інноваційних підходів. За даними Національного банку України, обсяг інвестицій у високотехнологічний сектор збільшився на 25% за останній рік [4].

Окремої уваги потребує питання щодо оптимізації управлінських процесів. Результати опитування серед керівників підприємств свідчать про те, що понад 60% респондентів вважають впровадження інноваційних технологій критично важливим для підвищення конкурентоспроможності [5].

Таким чином, сучасні умови функціонування підприємств вимагають розробки нових організаційно-економічних механізмів, які базуються на інноваційних підходах і спрямовані на підвищення ефективності

управлінських процесів, що є актуальним завданням як для науковців, так і для практиків.

Сучасна наукова література свідчить, що ефективна інтеграція інноваційних технологій в управлінські процеси сприяє підвищенню економічної ефективності підприємств, збільшенню їх ринкової частки та зміцненню позицій на конкурентному ринку. Проте, попри численні дослідження в даній галузі, проблема розробки комплексного організаційно-економічного механізму, який би враховував як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу, залишається недостатньо вивченою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню проблеми побудови організаційно-економічних механізмів управління розвитком та покращення конкурентоспроможності підприємств на державному та регіональному рівнях приділяли такі науковці, як: Артеменко Л. [1], Бодня І. [6], Полозова Т. [7], Малицький А. [8], Тульчинська С. [9], Садеков О. [10], Чобіток В. [11] та ін. При цьому, все ще залишаються невирішеними проблеми формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що потребує більш детального вивчення сутності, складових цього механізму, а також його удосконалення у сучасних умовах.

Метою даного дослідження є розробка теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів.

Для досягнення поставленої мети **використано комплекс методів дослідження:**

1. Метод теоретичного узагальнення – застосовано для аналізу наукових підходів до визначення конкурентоспроможності підприємств,

ролі інновацій у її забезпеченні та формування організаційно-економічного механізму управління.

2. Метод структурно-логічного аналізу – використано для розробки структури організаційно-економічного механізму, відокремлення його складових та їх взаємодії в умовах динамічного ринкового середовища.

3. Метод економіко-статистичного аналізу – застосовано для оцінки динаміки впровадження інновацій на підприємствах України та їх впливу на конкурентоспроможність. Використано дані Державної служби статистики України, Національного банку України, міжнародних економічних рейтингів, таких як The Global Competitiveness Report.

4. Метод порівняльного аналізу – дозволив здійснити оцінку конкурентних позицій підприємств, що застосовують інноваційні підходи, порівняно з традиційними моделями розвитку.

Виклад основного матеріалу. Конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю ефективно функціонувати на ринку, забезпечуючи високу якість продукції або послуг, оптимальні ціни та своєчасне реагування на зміни в зовнішньому середовищі. Інновації, у свою чергу, є рушійною силою розвитку, що сприяє створенню нових продуктів, послуг та вдосконаленню бізнес-процесів. Тому інтеграція інноваційних підходів у організаційно-економічний механізм підприємства є необхідною умовою для забезпечення його конкурентоспроможності.

Науковці активно досліджують проблематику формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Зокрема, Т. Дем'яненко [12] акцентує увагу на необхідності створення комплексної та адаптивної системи управління розвитком промислових підприємств, що враховує всі аспекти їх діяльності. І. Бодня [6] пропонує підхід до інноваційної трансформації регіонів для підвищення їх конкурентоспроможності, що може бути застосований і на рівні окремих підприємств. Т. Полозова [7]

розробила методологічні засади формування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств, підкреслюючи важливість інтеграції інновацій та інвестицій у стратегію розвитку. Аналіз наукової літератури з цього питання дозволяє ґрунтовано підійти до формулювання сутності організаційно-економічного механізму, зокрема, з урахуванням інноваційних підходів.

У таблиці 1 надано сильні і слабкі сторони індикаторів інноваційної діяльності України в 2024 [13]. Основні інноваційні переваги України: корисні моделі за походженням/млрд ВВП за ПКС (1 ранг), жінки зайняті/з вищою освітою, % (ранг 2) і витрати на програмне забезпечення, % ВВП (ранг 4).

Таблиця 1

Сильні і слабкі сторони індикаторів інноваційної діяльності України в 2024 р.

Сильні сторони		Слабкі сторони	
Ранг	Назва індикатора	Ранг	Назва індикатора
1	Корисні моделі за походженням/млрд \$ ВВП	130	Зростання продуктивності праці, %
2	Працевлаштовані жінки з вищою освітою, %	125	Валове нагромадження, % ВВП
4	Витрати на програмне забезпечення, % ВВП	123	Операційна стабільність для бізнесу
5	Експорт послуг ІКТ, % від загальної торгівлі	120	Угоди про спільне підприємство/стратегічний альянс/млрд ВВП
10	Державне фінансування/учень, середня школа, % ВВП/люд	115	ВВП/одинаця споживання енергії
11	Створення мобільних додатків/млрд. дол. ВВП	95	Одержувачі венчурного капіталу, угоди/млрд.дол. ВВП
16	Витрати на освіту, % ВВП	80	Ринкова капіталізація, % ВВП
18	Співвідношення учень/учитель, середня	57	Кредити мікрофінансових організацій, % ВВП
20	Промислові зразки за /млрд. дол. ВВП	49	Оцінка Unicorn, % ВВП
29	Спільні публікації громадських досліджень і промисловості, %	41	Глобальні корпоративні інвестори в R&D, топ-3, млн. дол.

Джерело: складено на основі [13]

У таблиці 2 наведені підприємства відповідно до топ-5000 компаній України з найвищою світовою вартістю бренду.

Таблиця 2

Топ-5000 компаній України з найвищою світовою вартістю бренду

Ранг	Бренд	Галузь	Вартість бренду, млн. дол. США
1	KERNEL	Харчова промисловість	436,7
2	PRYLUKY	Тютюнова промисловість	175,2
3	KYIVSTAR	Телекомунікації	173

Джерело: складено на основі [13]

Так, KERNEL, один із найбільших агропромислових холдингів України, має найбільшу вартість бренду – \$436,7 млн. Це свідчить про високу міжнародну конкурентоспроможність українського агросектору та визнання бренду на світовому рівні. PRYLUKY у тютюновій галузі Бренд PRYLUKY, представлений у тютюновій промисловості, має вартість \$175,2 млн. Попри загальну тенденцію до зменшення споживання тютюнових виробів у світі, бренд залишається важливим гравцем на ринку. KYIVSTAR – провідний телекомунікаційний бренд. Вартість бренду Kyivstar (\$173 млн) підтверджує його позицію лідера серед українських мобільних операторів. Сильна клієнтська база, сучасні технології та постійний розвиток сприяють стабільному зростанню компанії.

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (залишків) (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) станом на 31.03.2024 року становив 55 786, 6 млн. дол. США. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Станом на 31.03.2024 найвагоміші обсяги прямих інвестицій (залишків) були спрямовані до підприємств промисловості – 38,9% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 17,0% [3].

Українські компанії, що входять до цього рейтингу, представляють різні галузі, що підтверджує диверсифікацію економіки. Висока вартість брендів свідчить про їхню впізнаваність, довіру споживачів і міжнародне визнання. Агросектор залишається найсильнішою галуззю України на світовому ринку.

Індекс промислового виробництва у вересні 2024 склав 105,5 % [3]. Загальні зміни цього показника протягом останніх місяців наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Індекс промислового виробництва в Україні

Період	2023	2024	Зміни, %
Січень	95,1	90,1	-5
Лютий	104,4	99,3	-5,1
Березень	113,5	106,3	-7,2
Квітень	92,4	98,1	5,7
Травень	106,7	98,5	-8,2
Червень	97,5	93,8	-3,7
Липень	101	99,5	-1,5
Серпень	101,9	99,1	-2,8
Вересень	99,9	105,5	5,6
Жовтень	109,6	-	-
Листопад	100,1	-	-
Грудень	101,3	-	-
За рік	123,8	89,7	-

Джерело: складено на основі [3]

В результаті аналізу динаміки промислового виробництва у 2024 році порівняно з 2023 роком, можна виділити кілька важливих тенденцій.

У січні-березні 2024 року спостерігається суттєве зниження індексу промислового виробництва порівняно з відповідними місяцями 2023 року. Найбільше падіння відбулося у березні (-7,2%) та травні (-8,2%), що може свідчити про кризові явища або зовнішні фактори, що вплинули на промисловість. У квітні поточного року відбулося значне зростання індексу (+5,7%), а у вересні показник досяг 105,5%, що на 5,6% більше,

ніж у вересні 2023 року. Це може свідчити про поступове відновлення виробництва після попередніх спадів. У червні-серпні 2024 зміни були незначними (-1,5% у липні, -2,8% у серпні), що вказує на певну стабільність у промисловому секторі, хоч і на нижчому рівні, ніж у 2023 році.

Тобто, незважаючи на позитивні результати у вересні, загальний річний показник (89,7% проти 123,8% у 2023 році) демонструє значне скорочення промислового виробництва у 2024 році. Це може бути пов'язано з економічними труднощами, зниженням попиту або змінами в структурі виробництва.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством охоплює сукупність принципів, методів, форм та інструментів, які забезпечують координацію та оптимізацію діяльності підприємства [12]. Він включає організаційні структури, економічні важелі, інформаційні системи та кадровий потенціал, що взаємодіють для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Інновації є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємств. Впровадження нових технологій, продуктів та управлінських рішень дозволяє підприємствам адаптуватися до змін ринку та випереджати конкурентів [11]. Зокрема, інтеграція цифрових технологій у бізнес-процеси сприяє оптимізації операцій та підвищенню ефективності управління.

Організаційно-економічний механізм підприємства можна визначити як сукупність методів, інструментів та процесів, що забезпечують ефективне управління ресурсами, прийняття стратегічних рішень та досягнення поставлених цілей [14]. Цей механізм ґрунтується на ряді важливих компонентів.

Процес формування організаційно-економічного механізму з урахуванням інноваційних підходів включає декілька етапів, які наведено на рис. 2.

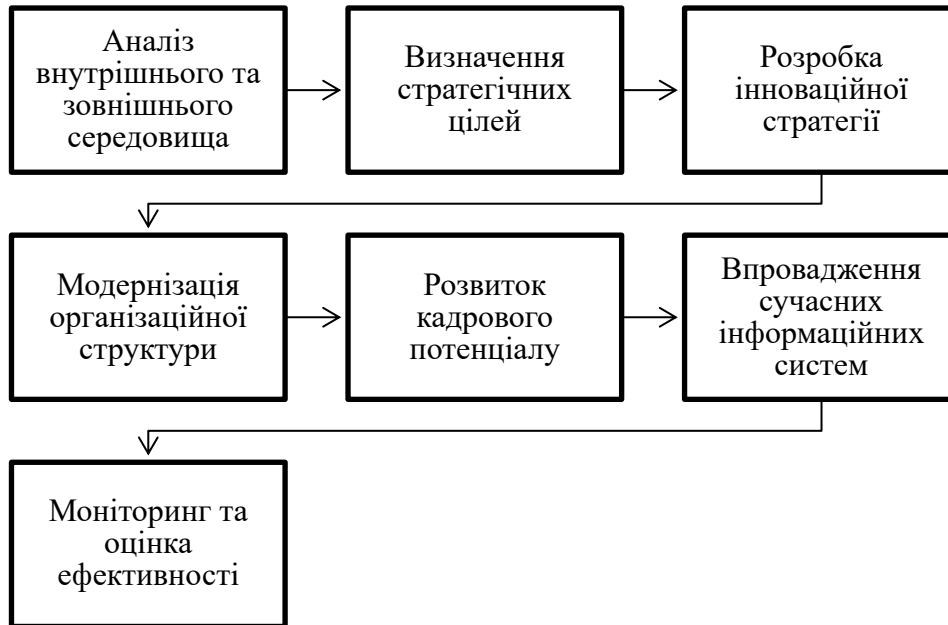

Рис. 2. Етапи формування організаційно-економічного механізму з урахуванням інноваційних підходів

Джерело: сформовано авторами

В цьому контексті важливо розуміти, яким чином можна охарактеризувати кожен з етапів, зокрема:

- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища: оцінка поточного стану підприємства; його ресурсів; а також ринкових тенденцій та конкурентного оточення;
- визначення стратегічних цілей: формулювання місії та бачення підприємства з урахуванням інноваційного розвитку та довгострокових перспектив;
- розробка інноваційної стратегії: вибір напрямків інноваційної діяльності; визначення пріоритетних проектів та розподіл ресурсів для їх реалізації;

- модернізація організаційної структури: створення гнучких та адаптивних структур управління; що сприяють швидкому впровадженню інновацій та ефективній комунікації;
- розвиток кадрового потенціалу: підвищення кваліфікації персоналу; стимулювання творчої активності та залучення фахівців з необхідними компетенціями;
- впровадження сучасних інформаційних систем: автоматизація бізнес-процесів; використання аналітичних інструментів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень;
- моніторинг та оцінка ефективності: постійний контроль за реалізацією інноваційних проектів, оцінка їх впливу на конкурентоспроможність та коригування стратегії за необхідності.

Схема організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів представлена на рис. 3.

Наведена на рис. 3 схема організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів потребує більш детального розгляду в контексті її складових.

стратегій, розвитку нових продуктів і технологій, а також створення стійких конкурентних переваг [7].

Фінансові ресурси є основою для реалізації будь-якої інноваційної стратегії, адже без достатнього фінансування неможливо здійснювати дослідження та розробки (R&D), закупівлю новітніх технологій чи модернізацію виробничих потужностей.

Інтелектуальний капітал відноситься до знань, навичок і досвіду співробітників, що є важливим елементом для впровадження інновацій. Це включає кваліфікацію працівників, здатність до творчого мислення і здатність до вирішення складних завдань.

Інформаційні технології мають вирішальне значення для сучасних підприємств, оскільки дозволяють здійснювати автоматизацію процесів, аналітику даних, інтеграцію з зовнішніми системами і підвищення ефективності роботи. Матеріально-технічна база включає в себе ресурси, що забезпечують виробничі процеси, такі як обладнання, машини, інфраструктура, що необхідні для впровадження інновацій. Інноваційні технології охоплюють новітні технічні та організаційні розробки, які дозволяють підприємствам досягати конкурентних переваг і покращувати їх виробничі можливості.

Формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів має базуватися на певних принципах. Вони визначають ефективність функціонування механізму, його адаптивність до змін ринкового середовища та здатність підприємства до сталого розвитку.

Ключові принципи мають забезпечувати постійний розвиток та вдосконалення продуктів, послуг, технологій та бізнес-моделей, дозволяти підприємству займати лідируючі позиції на ринку, випереджати конкурентів та швидко реагувати на зміни в попиті.

Організаційна складова визначає структуру та корпоративні підходи до управління підприємством. Гнучкі організаційні структури дозволяють швидко адаптуватися до змін на ринку та зовнішніх умов. Корпоративна культура інновацій стимулює співробітників до постійного розвитку, креативного підходу до роботи та прийняття змін. Командний підхід у впровадженні змін акцентує увагу на співпраці, колективній роботі та обміні знаннями між співробітниками для ефективного втілення інноваційних рішень.

Економічна складова стосується планування та управління ресурсами підприємства для досягнення стратегічних цілей. Стратегічне планування включає розробку довгострокових планів та визначення шляхів досягнення конкурентних переваг. Управління витратами та інвестиціями сприяє раціональному використанню фінансів для забезпечення інноваційної діяльності, зокрема через ефективне розподілення коштів на різні проекти. Державна підтримка інновацій включає програми, субсидії та податкові пільги, що стимулюють підприємства до інвестування в нові технології та інновації.

Інноваційна складова охоплює аспекти, що безпосередньо пов'язані з інноваціями та їх впровадженням. Впровадження R&D дозволяє підприємствам розробляти нові продукти та технології, що сприяють їх конкурентоспроможності. Використання цифрових технологій є важливим елементом для підвищення ефективності та інтеграції інновацій в бізнес-процеси. Адаптація бізнес-моделі дозволяє підприємствам змінювати стратегії ведення бізнесу відповідно до нових викликів та можливостей, що виникають на ринку.

Інструменти формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів відіграють ключову роль у підвищенні ефективності

бізнесу, адаптації до ринкових змін та створенні стійких конкурентних переваг [15].

Управління інноваціями передбачає організацію процесу генерації, впровадження та комерціалізації нових ідей, що сприяють розвитку підприємства. Модернізація виробництва включає заміну застарілих технологій та обладнання на більш ефективні, що дозволяє знизити витрати та підвищити продуктивність. Цифрова трансформація охоплює інтеграцію цифрових технологій у всі бізнес-процеси підприємства, що дозволяє покращити управління, взаємодію з клієнтами та постачальниками. Маркетинг інновацій включає стратегії просування нових продуктів та технологій на ринок, що сприяє їх комерціалізації та збільшенню доходів підприємства. Система мотивації персоналу орієнтована на заохочення співробітників до впровадження інновацій та досягнення високих результатів, що забезпечує стійкий розвиток організації.

Інноваційний розвиток у контексті організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів реалізується через комплекс заходів, спрямованих на створення, впровадження та масштабування нових технологій, продуктів і бізнес-моделей. Він охоплює стратегічне управління інноваціями, адаптацію до динамічного ринкового середовища, використання цифрових технологій, а також формування культури інновацій [1].

Ключовими аспектами такої реалізації є розвиток R&D, що включає наукові дослідження, експериментальні розробки та залучення венчурного капіталу для фінансування інноваційних проєктів. Використання цифрових технологій, таких як автоматизація, штучний інтелект та великі дані, сприяє оптимізації виробничих процесів і покращенню прийняття управлінських рішень.

Адаптація бізнес-моделі є ще одним важливим аспектом інноваційного розвитку. Вона передбачає зміну підходів до створення вартості, розширення каналів збуту, персоналізацію послуг і активне використання платформних рішень. Важливу роль у цьому процесі відіграє модернізація виробництва, яка базується на принципах Індустрії 4.0, включаючи роботизацію, інтернет речей і розумне виробництво.

Для забезпечення ефективного інноваційного розвитку необхідна державна підтримка у вигляді грантів, податкових пільг, сприяння трансферу технологій та створення інноваційної інфраструктури (технопарки, бізнес-інкубатори). Також важливим є формування корпоративної культури, що мотивує співробітників до генерування нових ідей, а також розбудова ефективної системи мотивації та стимулювання інноваційної активності.

Таким чином, реалізація інноваційного розвитку в межах організаційно-економічного механізму забезпечує довгострокову конкурентоспроможність підприємства, його здатність швидко реагувати на зміни ринку та ефективно використовувати нові можливості.

Даний механізм має вагомим практичне значення, оскільки він дозволяє підприємствам створювати і впроваджувати інновації, що є ключовим чинником їх довгострокового успіху в сучасному конкурентному середовищі. Використання цифрових технологій та інноваційних підходів до управління сприяє підвищенню ефективності роботи, оптимізації витрат і розширенню можливостей розвитку. Крім того, впровадження цього механізму допомагає формувати сприятливу корпоративну культуру, орієнтовану на безперервне вдосконалення, що є критично важливим для сталого зростання та підвищення конкурентоспроможності підприємств у довгостроковій перспективі.

Успішне впровадження організаційно-економічного механізму на основі інноваційних підходів потребує врахування специфіки галузі та

особливостей підприємства. Наприклад, для машинобудівних підприємств важливо інтегрувати новітні технології виробництва, розвивати науково-дослідні підрозділи та співпрацювати з науковими установами для спільної розробки інноваційних продуктів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів є важливим напрямом стратегічного розвитку. Інноваційні технології, оптимізація бізнес-процесів, розвиток людського капіталу та партнерські відносини відіграють ключову роль у підвищенні ефективності підприємств та їх адаптації до умов сучасного ринку.

Сформований організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційних підходів є комплексною системою, яка поєднує різні ресурси, управлінські та економічні важелі, а також сучасні технології для досягнення стратегічних цілей бізнесу. Він спрямований на створення сприятливих умов для розвитку підприємства, підвищення його ефективності та розширення ринкових можливостей через інтеграцію інновацій у всі аспекти діяльності. Гнучкість цього механізму дозволяє адаптуватися до змін ринкового середовища, а його структурна комплексність забезпечує взаємодію ключових складових – організаційної, економічної та інноваційної.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку практичних механізмів стимулювання інноваційної діяльності підприємств, зокрема через державну підтримку, фінансові інструменти та інтеграцію новітніх технологій у бізнес-процеси. Перспективним напрямком також є дослідження ефективності впровадження цифрових технологій у контексті конкурентоспроможності та адаптації підприємств до викликів сучасної економіки.

Література

1. Артеменко Л.П., Піддубна А.С. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю промислового підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.12.2015.45626>.
2. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2023 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2024. 108 с.
3. Державна служба статистики України. (2022). *Статистичний звіт про стан підприємницької діяльності в Україні*. Київ: ДССТ.
4. Аналітичний звіт Національного банку України: Інвестиції у високотехнологічний сектор. НБУ. Київ: НБУ. 2021.
5. Асоціація підприємців України. *Опитування серед керівників підприємств щодо впровадження інновацій*. Київ: АПУ. 2021.
6. Бодня І. О. Організаційно-економічний механізм інноваційної трансформації регіону для підвищення конкурентоспроможності : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії : 05 «Соціальні та поведінкові науки», 051 «Економіка». Суми, 2024. с. 230.
7. Полозова Т. В. Формування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства : монографія. Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2017. 592 с.
8. Малицький А. А. Структуризація організаційно-економічного механізму управління підприємством торгівлі в умовах ринку. *Збірник наукових праць «Торгівля і ринок України»*. 2019. № 27. С. 198–205.
9. Тульчинська С. О. Функціонування організаційно-економічного механізму інноваційного процесу. *Стратегічні пріоритети*. 2021. № 1(6). С. 98–106.

10. Садеков О. А., Цурик В. В. Управління підприємством в умовах кризи : моногр. Київ : КНЕУ, 2019. 178 с.
11. Чобіток І. О. Науково-теоретичні підходи до формування ефективних інноваційних механізмів управління підприємствами. *Вчені записки*. 2023. Вип. 31. С. 273–281.
12. Дем'яненко Т. Формування організаційно-економічного механізму управління розвитком промислового підприємства. *Development Service Industry Management*. 2024. № 3. С. 19–25. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(3\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(3)).
13. Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2024. URL: <https://www.wipo.int/edocs/gii-ranking/2024/ua.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).
14. Radziwon A., Chesbrough H., West J., Vanhaverbeke W. The Future of Open Innovation. In Chesbrough, H., Radziwon, A., Vanhaverbeke, W. & West, J. (Eds.), *The Oxford Handbook of Open Innovation* (Chapter 57, pp. 914–934). Oxford University Press, 2024.
15. Семенчук Т. Б., Гусак О. А., Ніколайчук В. С. Теоретико-методичні основи вдосконалення механізму управління конкурентоспроможністю транспортних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 300–306.

References

1. Artemenko L.P., Piddubna A.S. (2015). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu promyslovoho pidpriemstva [Organizational and economic mechanism for managing the competitiveness of an industrial enterprise]. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*. № 12. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.12.2015.45626> [in Ukrainian].

2. Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2023 rotsi: naukovo-analitychna dopovid (2024). [Scientific, scientific-technical and innovative activity in Ukraine in 2023: scientific-analytical report] T.V. Pysarenko, T.K. Kuranda ta in. K.: UkrINTEI, 2024. 108 p. [in Ukrainian].

3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2022). Statystychnyi zvit pro stan pidpriumnytskoi diialnosti v Ukraini [Statistical report on the state of entrepreneurial activity in Ukraine]. Kyiv: DSST. [in Ukrainian].

4. Analitychnyi zvit Natsionalnoho banku Ukrainy: Investytsii u vysokotekhnolohichniy sektor [Analytical report of the National Bank of Ukraine: Investments in the high-tech sector] (2021). NBU. Kyiv: NBU. [in Ukrainian].

5. Asotsiatsiia pidpriumtsiv Ukrainy (2021). Opytuvannia sered kerivnykiv pidpriumstv shchodo vprovadzhennia innovatsii [Association of Entrepreneurs of Ukraine. Survey among heads of enterprises on the implementation of innovations]. Kyiv: APU [in Ukrainian].

6. Bodnia I. O. (2024). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm innovatsiinoi transformatsii rehionu dlia pidvyshchennia konkurentospromozhnosti : dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora filosofii : 05 «Sotsialni ta povedinkovi nauky», 051 «Ekonomika» [Organizational and economic mechanism of innovative transformation of the region to increase competitiveness]. Sumy, p. 230. [in Ukrainian].

7. Polozova T. V. (2017). Formuvannia innovatsiino-investytsiinoho mekhanizmu zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriumstva: monohrafiia [Formation of an innovation and investment mechanism for ensuring the competitiveness of an enterprise]. Kherson: Vydavnychiy dim "Helvetyka". 592 p. [in Ukrainian].

8. Malyskyi A. A. (2019). Ctrukturyzatsiia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriumstvom torhivli v umovakh rynku [Structuring the organizational and economic mechanism of managing a

trade enterprise in market conditions]. *Zbirnyk naukovykh prats «Torhivlia i rynek Ukrainy»*. № 27. pp. 198–205 [in Ukrainian].

9. Tulchynska S. O. (2021). Funktsionuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho protsesu [Functioning of the organizational and economic mechanism of the innovation process]. *Stratehichni priorityety*. № 1(6). pp. 98–106 [in Ukrainian].

10. Sadekov O. A., Tsuruk V. V. (2019). Upravlinnia pidpriemstvom v umovakh kryzysu: monohr. [Managing an enterprise in times of crisis]. Kyiv: KNEU. 178 p. [in Ukrainian].

11. Chobitok I. O. (2023). Naukovo-teoretychni pidkhody do formuvannia efektyvnykh innovatsiinykh mekhanizmiv upravlinnia pidpriemstvamy [Scientific and theoretical approaches to the formation of effective innovative mechanisms for managing enterprises]. *Vcheni zapysky*. Vyp. 31. pp. 273–281 [in Ukrainian].

12. Demianenko T. (2024). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia rozvytkom promyslovoho pidpriemstva [Formation of an organizational and economic mechanism for managing the development of an industrial enterprise]. *Development Service Industry Management*. № 3. pp. 19–25. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(3\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(3)) [in Ukrainian].

13. Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2024. URL: <https://www.wipo.int/edocs/gii-ranking/2024/ua.pdf>.

14. Radziwon, A., Chesbrough, H., West, J., & Vanhaverbeke, W. (2024). The Future of Open Innovation. In Chesbrough, H., Radziwon, A., Vanhaverbeke, W. & West, J. (Eds.), *The Oxford Handbook of Open Innovation*. (Chapter 57, pp. 914–934). Oxford University Press.

15. Semenchuk T. B., Husak O. A., Nikolaichuk V. S. (2021). Teoretyko-metodychni osnovy vdoskonalennia mekhanizmu upravlinnia konkurentospromozhnistiu transportnykh pidpriemstv. [Theoretical and methodological foundations of improving the mechanism for managing the

competitiveness of transport enterprises]. *Biznes Inform.* № 12. pp. 300–306 [in Ukrainian].